

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglasi): Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravišтво je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 29.

V Ljubljani, dne 27. septembra 1913.

Leto I.

Kranjski deželni zbor.

Seja dne 24. septembra 1913 ob 11. uri
dopoldne.

Ker kranjski deželni zbor že od poletja lanskega leta ni več zboroval in so spričo tega na dnevnem redu številne in zanimive točke, je zanimanje za to zasedanje splošno.

Predsednik: deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, ozir. deželnega glavarja namestnik Leopold baron Liechtenberg.

Vladna zastopnika: Ekscelenca c. kr. deželni predsednik Teodor baron Schwarz in c. kr. dvorni svetnik Viljem vitez Laschan.

Deželni glavar otvori po 11. uri sejo in imenuje zapisnikarjem barona Borna in dr. Zajca. Nato se spomni s toplimi besedami umrlega poslanca doktorja Vilfana. (Poslanci se dvignejo s sedežev.)

Interpelacije na deželnega glavarja so vložili poslanci: Pogачnik glede električne centrale ob Završnici; Piber glede Pavšlerjeve zadeve; Povše glede veljave poročstva dežele Kranjske za Ljudsko posojilnico; Supančič glede deželnega poročstva za isto posojilnico; dr. Triller glede baje obstoječih

persekucij naprednih županov od strani deželnega odbora; dr. Novak glede disciplinarne zadeve paznika prisilne delavnice Bučarja; Gangel glede cestnih zadev; Reisner glede draginjske doklade ljudskim učiteljem in glede deželnega gledišča v Ljubljani; Jarc glede cestne zveze Sovodenj-Idrija; doktor Novak glede naslova deželnega zakonika; nadalje interpelacije na njega ekscelenco deželnega predsednika: Piber glede uradovanja gozdarske in uprave držav. posestev na Bledu; Ribnikar zaradi nesklicanja deželnega zbora; Gangel glede prevzeta deželnega poročstva za Ljudsko posojilnico; Lavrenčič glede regulacije Kamniške Bistrice; doktor Novak glede izdajanja uradnega lista v slovenskem jeziku; Turk glede gasilstva; Gangel glede konfiskacije „Učiteljskega Tovariša“; Višnikar glede slovenskih imen v zemljiški knjigi; dr. Pegan glede dovolitve nočnih licenc gostilnam; dr. Pegan glede žandarmerijske asistence pri nedovoljenih plesnih veselicah; Ribnikar glede imenika porotnikov; Reisner glede šolskega nadzornika Ivana Štruklja.

Nadalje je bilo vloženih še nekaj samostojnih in nujnih predlogov.

Ko je deželni glavar naznanil, da je poslanec dr. Eger upravičil svojo odsotnost od današnje seje,

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

„Kakšne čudeže doprinašaš z njim?“ ji omeni sestra, pokukavši iz kuhinje; „rajši vzemi v roke metlo in zapodi one ven — a Marko najpoprej!“

Vsa razvnetja je letela ven in nemara bi se bila zakadila vanje, toda malopridneži so že sedeli kakor miši ter pozdravljali gospodinjo pokorno in spoštljivo. Samo Janko, ta razposajenec, sedeč za Marko, jo je ščegetal s koruzinim perescem po grlu ter dobival za to prijaznost od nje debele klofute.

„Marka — kje imaš pamet?“ jo pokara resno, dasiravno že pomirjena. Vedela je namreč, da se na ta način kaže na deželi ljubezen. Tudi ona je prenesla marsikaj od svojih oboževalcev — radi tega si ne more kaj, da bi ne bila prizanesljiva.

„Le dobro jo oštejte teta, kajti Marka nima za makovo zrnice razuma. Ko bi vi vedeli, kako me je pomazala...“ se je pritoževal Janko s smešno žalostjo. Vedel je, da se nahaja pri stari in mladi v milosti, raditega si je dovolil to šalo.

„Joj, ti čarovnik! Se ti bo tega žal!“ po teh besedah ga je pobožala s snetjo pomazano roko po obrazu. Kakor bi trenil je bil ves črn kakor zamorec. Pa tudi on ji ni ostal dolžan, spretno jo je objel okrog pasu in pritiskavši svoje lice k njenemu licu, ji vrnil posojilo. Marka je zakričala, na kar mu jo je mati izpulila iz naročja in že smeja joča se, jo peljala v hišo, da se umije.

Čez eno uro je pogostila vse s čajem — razposajenega Janka z najsladkejšim.

„Jaz bi ga jim že dajala!“ se je hudovala Eva. Dasiravno dokaj mlajša, toda odkritosrčnejša, je bila gotova poplačati slehernemu kakor si je zaslužil, ne zmeneč se za to, kaj si kdo misli o njej kakor njena sestra. Živeč v neprestanih mukah z otroki in obiskovana z raznimi nezgodami pri gospodarstvu, je vso hišo držala strogo in šale sploh ni poznala. „Jaz bi jim dala z metlo preko ušes — ne pa čaja!“

se zaobljubijo peteri novoizvoljeni deželni poslanci: Josip Reisner, Adolf Ribnikar, knez Hugon Windischgrätz, Karol Mulley, dr. Vinko Gregorič.

Za deželnega odbornika iz kurije mest, trgov in trgovske zbornice se izvoli dr. Triller, ki izvolitev sprejme. V imunitetni odsek se izvoli dr. Novak, v verifikacijski odsek dr. Tavčar.

Razen tega se izvrše na željo od strani vseh strank dopolnilne volitve še v druge odseke, in sicer v finančni odsek se izvolita namesto izstopivših članov Bartola in grofa Margherija Galle in dr. Gregorič; v upravni odsek namesto izstopivših dr. Novaka in Galleta Ribnikar in Mulley; v odsek za letno poročilo namesto izstopivšega poslanca Supančiča Ribnikar; v ustavni in občinski odsek namesto izstopivšega dr. Tavčarja dr. Novak; v personalni odsek namesto izstopivšega dr. Novaka Reisner; v šolski odsek namesto odstopivšega posl. Višnikarja Reisner; v kmetijski odsek namesto izstopivšega poslanca Turka Ribnikar.

Imunitetne zadeve. Dopisi deželnega sodišča glede izročitve poslancev Lenarčiča, Drobničarja, Jarca, Pegana in Zabreta se odkazujejo imunitetnemu odseku.

Na dnevni red dne zdaj deželni glavar nujni predlog dr. Vinko Gregoriča glede kamniških vlakov. Dr. Gregorič predlaga in utemeljuje, da bi kamniški vlaki vozili do postaje Južne železnice in da bi se zato napravil potreben tir.

Nujnost se soglasno sprejme.

Predlog se odkazuje upravnemu odseku.

(K temu predlogu dr. Gregoriča moramo pripomniti, da je grof Barbo taisto pred 14 dnevi predlagal v deželnem odboru in da je bil takrat njegov predlog tudi soglasno sprejet. Spričo tega se razvidi, da je dr. Gregorič prodajal grof Barbov predlog za svojega. Op. ured.)

Deželni glavar prekine sejo in napove, da se nadaljuje ob 4. uri popoldne.

Ob polu 5. uri se seja zopet prične. Deželni glavar izjavi, da bo takoj odgovoril na interpelacijo poslanca Povšeta glede pravne veljavnosti dežel-

nega poročila za Ljudsko posojilnico ter na interpelacijo poslanca Supančiča ter izvaja:

Poudarjam tu, da Ljudska posojilnica ni prosila za deželno garancijo, temuč da je deželni odbor iz lastnega nagiba ugotovil pogoje, pod katerimi je bil pripravljen prevzeti deželno jamstvo.

Tudi izrecno poudarjam — kar je po povedanem samoobsebi umevno —, da ni bil v deželnem odboru izražen od nobene strani niti najmanjši dvom nad zanesljivostjo in solidnostjo omenjenega denarnega zavoda. (Čujte!)

Ljudska posojilnica je sprejela deželno jamstvo in izpolnila stavljenе pogoje.

Tozadevni sklepi, tako deželnega zbora kakor deželnega odbora spadajo popolnoma brez vsake prikratbe v lastni delokrog deželnega zastopstva, kjer postopa isto docela neodvisno od vsakega drugega faktorja v državi.

Nato da deželni glavar besedo deželnemu predsedniku.

Deželni predsednik izjavlja, da jamstvo dežele Kranjske za kranjsko zadružništvo ne spada pod določilo 2. odstavka § 20. deželnega reda, da torej ni od zakona zahtevano najvišje potrdilo za dotične sklepe deželnega zbora, ozir. odbora. (Čujte! Dobro! Živahno odobravanje.)

Dr. Triller predlaga nato otvoritev debate.

Predlog je odklonjen. (Ribnikar zakliče: Se bojite!)

Deželni glavar: „Kaj ste rekli?“ Če boste to ponovili, boste dvorano zapustili! Vi ste tukaj v dostojni družbi, ne pa ...

Dr. Tavčar: „Ne prenašamo takih žalitev!“ Deželni glavar pokliče dr. Tavčarja dvakrat k redu. Dr. Tavčar dela nadaljnje medklince. Deželni glavar: „Dr. Tavčar, ne silite me, da rabim skrajna sredstva!“ Deželni glavar pokliče k redu tudi poslanca Novaka. Polagoma se vrne mir v dvorano.

Na interpelacijo poslanca Pibra in tovarišev v Pavšlerjevi zadevi je odgovarjal referent dr. Lampe in branil deželni odbor. Očital je Pavšlerju krivo prisego in končno je Pavšler naprednjak, ker je s svojim

„Počakaj, da ti deklina odraste, pa boš tudi ti drugačnejša.“

„To se godi torej radi deklina?“ se je začudila sestra; „nu, tega si v resnici sama kriva.“

„A to čemu?“ jo vpraša Grajska razžaljena.

„Radi tega, ker so to takšni pobalini, da bi jih najraje z loparjem pognala domov. Ali je nemara kateri kaj vreden? Ali vzame kateri od njih Marko?! Ali so v teh letih sposobni za ženitev? Prihrumeli so skupaj iz pol vasi, ker vedo, da jih tu pogostiš, da zamorejo doprinašati, kar se jim poljubi, a naposled ti še domačine pripravljajo v posmeho,“ se je hudovala Malinova. Njena sestra, dasiravno razvnet, je umolknila. Eva je imela prav; izmed vseh tukaj zbranih niti eden ni bil primeren za njeno hčerko, kvečjemu županov Janko. In resnica, Grajska je trpela njegove tovariše samo radi njega. Hoteča se opravičiti, je zaupala sestri, da uprav ta Janko hodi za Marko in da jo bržkone vzame še to jesen. Čakala je, da se bo ta začudila, jo potolažila in ji čestitala — toda Malinova se je nasmejala z veselim, zdravim smehom.

„Toda Janko — tvojo Marko? Kako si, draga moja, smešna!“

„A to čemu?“ se zopet začudi Grajska. Skoraj ji je bilo žal, da jo je pridržala in ji postregla s čajem, ko ji ta nasprotuje na vso moč. Le poredkoma zahaja k njej in to le radi tega, da jo razjezi s svojim večnim poučevanjem — kakor da bi ona potrebovala, da bi jo imel kdo na vajetih!

„Radi tega, ker verjameš, da je to, kar ti takšen poba govori, že sveto pismo. Da jo vzame še to jesen? Ali je sposoben za ženitev, ali mar županovka potrebuje neveste? Še niti k letu ne pojde k novačenju — pa se hoče ženiti! Mati se še ni znebila zibeljke, pa bi vzela v hišo nevesto? Ali mar nima dovolj svojih, da bi morala poslušati še snahine paglavce? ...“

„Saj bi ga mi vzeli k nam. Jaz Marke ne dam od hiše,“ je omenila bojazljivo, ošupnena po njenih dokazih.

„Da to je kaj drugega!“ se je potolažila Eva in, pomislivši nekoliko, dodala: „Samo če tudi županovi v to privolijo — ker je tu še sin Pavlek. In če bi Janko hotel zares.“

(Dalje prihodnjič.)

pričevanjem v zadevi „Glavne“ (kjer je, kakor je prej rekel Lampe, krivo pričeval) položil sprejemno skušnjo za vstop v narodno-napredno stranko!

Narodno-napredni poslanci so skočili po koncu kot eden, skočili proti klopem klerikalnih poslancev in začeli vpiti: „Krivoprisežnike nas imenujete!“ — „To je infamija!“ — „In ta človek se ne sramuje maševati!“ — „Faloti!“ — „Lampe je največji gauner na Slovenskem!“ — „Večjega lumpa ni na svetu.“ Protiklici od večine. Med tem pride deželni glavar.

Glavar dr. Šusteršič prevzame zopet predsedstvo, pozvoni in prekine sejo.

Nato se skliče disciplinarni odsek.

Po sklepu disciplinarnega odseka se Ribnikar izključi od seje, dr. Tavčar pa se graja.

Dr. Triller se oglasi k neki izjavi k dnevnemu redu. Deželni glavar: „Če ne spada izjava k tej stvari, ne morem dati besede, ker je ta stvar zaključena.“

Glavar konča z željo, naj bi ne prišel več v sličen položaj kakor je zdaj.

Poslanec Piber pravi nato k formalnemu predlogu, naj se otvori debata glede stanja električnih central ob Završnici in Pavšlerjevega vprašanja.

Sprejeto.

K besedi se oglasi dr. Gregorič, ki izvaja, da menda ni v tej zbornici nikogar, ki bi nasprotoval napredku dežele. Kritika je dobra, ako je res dobra. Ker se o Završnici mnogo govori in javnost bega, da so dela zavožena, je treba stvar popolnoma pojasniti. Predlaga, naj bi se zaslišali deželni strokovnjaki, da se o stanju del ob Završnici izjavijo. (Veliko odobranje.)

Nato dobi besedo dr. Triller, ki izvaja, da se je svoj čas obljubljalo, da bodo že leta 1913. zažarele električne luči od završniške centrale. Toda dežela nima danes niti še pravnoveljavne koncesije za vodo-električna dela. Strokovnjaka Milan Šuklje in Štebišta se izjavila proti Završnici in da bo pasivna. Zdaj se lahko vse še popravi. Skupni stroški za Završnico znašajo 659.000 K, investiranih je pa več kot 700.000 kron. Stvar je torej pomisleka vredna. Večina naj se pridruži našemu predlogu, naj preišče dela na Završnici posebna mešana (Klici: Zmešana) komisija.

Piber, ki pride nato k besedi, izvaja, da mora dežela nekaj korenitega storiti, da se stori kaj zlasti za mali obrt, da ne podleže konkurenci velike. Govornik se čudi zlasti poslancu Novaku, ki zdaj nasprotuje delom na Završnici, svoj čas pa je pošiljal po Gorenjskem oklice, da hoče obrt rešiti.

Dr. Tavčar izvaja, da je treba to zadevo resno in temeljito obravnavati. Naša stranka ni proti obrtništvu ne proti povzdigi Bleda, ampak svoje zahteve: rentabilitetni račun, ki ga še danes nimamo.

Poslanec grof Barbo se izreče za dr. Trillerjev predlog. Naravno je, da je pri politično nasprotnih strankah tista, ki se za kako stvar zanima, optimistična, druga pesimistična. Stranka veleposestva stoji v sredi. Zanj so v zadevi Završnice merodajni le gospodarski učinki. Njegova stranka je z veseljem pozdravila inicijativo deželnega odbora, da se izkoristijo njene vodne sile. Večina pa je tega naziranja, da vsa zadeva ne pomenja nobenega rizika. Govornik je bil izpočetka proti napravam ob Završnici, ker se je pokazalo, da bo morala dežela računati z deficitom 40.000 K. Proti tako velikemu znesku se morajo koristiti, n. pr. razsvetljava Bleda, zapostaviti. Sedaj, ko

se je že izdalo 500.000 K, se ne more kar tako delo ustaviti. Želimo le, da bi se obistinila ugodna prorokovanja večine in osobito dr. Lampeta. (Odobranje pri zastopnikih veleposestva.)

Dr. Novak izvaja, da je njegovo mnenje, da tu ni jasnosti. Meni se zdi, da, ako hočemo biti dobri gospodarji, moramo imeti v vsem jasnost. Ako sem izgubil 500.000 K, naj jih izgubim, a drugih 500.000 kron nečem izgubiti. Jaz imam pomisleke proti špekulativnemu postopanju dežele.

Dr. Lampe dobi nato besedo in izvaja: Kar se tiče električnih central, nisem nikdar prerokoval, da bodo danes že dovršene. Nasprotstev in težav pri zgradbi je veliko, toda mi bomo vse premagali, kakor smo še vse premagali. Težave so v delu samem, v hujškarijah in v upravi.

Kar se tiče rentabilitete, je treba velike reči z višjega vidika gledati. Nikjer se kaj velikega na ta način ne spočne in ne izvede. Ker je pa pozno, sem mnenja, naj bi deželna strokovnjaka, ki imata podati gotovo obširni material, prišla prihodnjič na vrsto.

Deželni glavar zaključuje nato sejo.

Iz seje deželnega odbora kranjskega z dne 20. septembra 1913.

Deželni glavar dr. Šusteršič je poročal o interministerijalni konferenci glede lovskega zakona; v nekaterih točkah se je dosegla med vlado in deželnim odborom, ki zastopa zakonske predloge, zblížanje, v drugih točkah zopet ne. Glede uničevanja zajca stoji vlada na stališču, da ima tudi ona in ne samo občine in deželni odbor odločevati; sicer pa izda sedaj ministrstvo poseben operat, ki se predloži deželnemu zboru.

Deželni glavar je nato poročal o predlogu občinskega sveta ljubljanskega, da naj prepusti deželni odbor mestni občini gledališko poslopje za prirejanje predstav pod edinim pogojem, da se uprizarjajo predstave po poprejšnji cenzuri deželnega odbora. Dr. Šusteršič je predlagal, naj se ta predlog občinskega sveta ljubljanskega odkloni, ker deželni odbor nima povoda izpremeniti svojega stališča, podanega v odlokih z dne 31. julija, 22. avgusta in 5. septembra 1913. Zastopnik narodno-napredne stranke gosp. dr. Novak je nasvetoval, naj se predlogu mestne občine ugodi in tako v zadnjem času omogoči gledališka sezona. Predlog glavarja dr. Šusteršiča je obveljal in prošnja mestne občine se je odklonila proti glasu zastopnika napredne stranke.

Podelile so se razne ustanove, podpore, nagrade; prošnja matere nekega gosp. veterinarca za podporo v svrhu študij, oziroma podaljšanja vzgojnine, se je odklonila, ker se je dotični veterinar udeležil znanega bojkotnega gibanja proti deželnemu odboru (z večino glasov).

V Kočevju se vršijo od 13. oktobra 1913 do 17. januarja 1914 tečaji o prvi pomoči pri nezgodah in porodih domače živine pod vodstvom gosp. veterinarja Černeta.

Oktober meseca se vrši na raznih krajih premovanje goveje živine. Deželnemu odboru so bile predložene zakonske predloge glede vodovoda Stari trg in okolica v črnomaljskem okraju in glede uravnave hudournikov v Bohinjski dolini.

Prošnja občine Št. Peter na Krasu za ustanovitev zdravstvenega okraja v Št. Petru se je odklonila, ker se je tudi deželna vlada izrekla proti taki ustanovitvi. Vodstvu avstro-ogrške šole v Aleksandriji se je dovolila podpora.

Igralcu Cerarju se je dovolila prosta uporaba gledališča za dve predstavi dne 4. in 5. oktobra 1913 v korist igralskemu osebu.

Za krško bolnico bo dobavljala dežela iz lekarne deželne bolnice vse lekarske potrebščine, če pritrdi temu tudi deželna vlada.

Dovolile so se razne remuneracije.

Politični pregled.

Delovni načrt državnega zbora.

Iz krogov nemško-narodne zveze prihaja vest, da se državni zbor vsekakor skliče okrog srede oktobra. Na dnevni red pride predvsem drugo branje malega finančnega načrta, ki se bo nadaljevalo. Vendar bo pa treba razpravo prekiniti v svrhu prvega branja proračunskega provizorija. Nato se bo nadaljevala razprava o finančnem načrtu. Kratko pred Božičem bo drugo in tretje branje proračunskega provizorija. Finančni načrt se, kakor se računa, tekom januarja popolnoma in končno reši, nakar se skličejo tisti deželni zbori, ki doslej niso mogli zborovati. Ti deželni zbori bodo potem lahko rešili tudi vprašanje o ureditvi učiteljskih plač na podlagi novih deželnih dohodkov iz finančnega načrta.

„Slovanska korespondenca“ izvaja, da že te dni prične vlada varnostne odredbe, da se neovirano reši v poslaniški zbornici mali finančni načrt, in sicer že v jesenskem zasedanju, ker vlada želi, da se mali finančni načrt že 1. januarja 1914 uveljavi in ž njim aktivira tudi uradniška pragmatika ter da se tudi deželam prispevki nakažejo. Vlada hoče vse storiti, da odstrani odpor, na katerega je načrt v poletnem zasedanju zadel.

Cesar Viljem pride na Dunaj.

Iz Dunaja poročajo: Cesar Viljem obišče 23. oktobra prestolonaslednika Franca Ferdinanda in bo kot njegov lovski gost ostal dva dni v Konopištu, 25. oktobra pa se poda na Dunaj, da obišče cesarja Franca Jožefa v Schönbrunn.

Avstrijsko-srbska trgovinska pogodba.

Najbrže v drugi polovici meseca oktobra se bodo pričela pogajanja med Avstro-Ogrsko in Srbijo zaradi sklepa nove ali pa vsaj zaradi izpremembe obstoječe trgovinske pogodbe. Pogajanja se bodo pričela po obisku srbskega ministrskega predsednika Pašića pri grofu Berchtoldu. Tudi prihodnji skupni ministrski svet, ki se sestane najbrže koncem septembra, se bo bavil s tem vprašanjem. Istotako se je tudi zadnja trgovinska konferenca na Dunaju bavila skoraj izključno s temi pogajanj.

Donavsko-jadranska železnica.

Srbska vlada začne takoj z graditvijo donavsko-jadranske železnice, kakor hitro poneha kolera. Za

graditev je najela vlada posojilo s pomočjo Rusije. 250 inženirjev izvršuje že predдела. Zgradila se bo ta železnica hitro in bo med drugim hudo oškodovala Reko, preko katere je šel eksport iz Italije v Srbijo in narobe.

Položaj na Balkanu.

Avstrijska straža za severno albansko obmejno komisijo.

Dne 18. t. m. zjutraj se je odpeljalo iz Trsta sto mož 97. pešpolka pod poveljstvom nadporočnikov Fr. Mühlhoferja in Alf. Martina. Ta oddelek bo stražil komisijo, ki določi severno albansko mejo. Z oddelkom se peljeta tudi polkovni zdravnik dr. Matija Gorzenski in vojaški živinozdravnik dr. vet. Jožef Bulkrabek. Pratež bo nosilo 45 mul in konj. V Škadru se avstrijska komisija sestane z laško komisijo, ki sestoji iz sedem štabnih častnikov in z njeno stražo sto alpincev.

Pred novo vojno z Albanci. Bitke med Srbi in Albanci.

Ni še mnogo dni od tega, kar se je javnost nekoliko pomirila in že prihajajo zopet vznemirljiva poročila o novih spopadih na Balkanu med Srbi in Albanci. Tako poročajo listi iz Beograda: Albanske vojne čete marširajo proti srbski meji v kolonah po tri- do štiritisoč mož. V ljutih bojih operirajo Albanci z modernimi puškami in metalci bomb. Artilerije nimajo. Albanci in Srbi so zapleteni v boje na petih krajih na srbsko albanski meji. Največja praska se je razvila pri Dibri, kjer so vpadli Albanci pod poveljstvom Ise Boljetinca, močni 5000 mož. Upadli so ponoči. Albanci so vrgli Srbi nazaj s topovi in strelnimi puškami. Na strani Srbov je padel en podčastnik, nekaj vojakov pa je bilo ranjenih. Drugi napad Arnavtov se je končal s paničnim begom istih.

Srbska vlada je opozorila velesile na albansko nevarnost. Med velesilami se vrši baje že živahna izmenjava misli glede načrta, da naj se poda obmejna mednarodna komisija že takoj prihodnje dni v severo-albansko ozemlje, da preišče, v koliko pade krivda na Albance.

Grške grozovitosti proti Bolgarom.

Dokler ni imela Bolgarska nobenega stika z ostalim svetom, so se dan na dan širila poročila, da so le edini Bolgari grozodejci in morilci, požigalci in roparji, dočim so se Grki in Srbi vedno delali nedolžne. Sedaj pa je bolgarska vlada dobila mnogo natančnih in podrobnih vesti o Grkih in Srbih. Tako poročajo sedaj, da so Grki odvedli 2500 Bolgarov iz okolice Florine in jih prepeljali na nekatere puste in neobljudene otoke v Egejskem morju, kjer so jih deloma pomorili, deloma pa prepustili svoji usodi, da so gladu umrli. V Sofiji se nahajajoči ameriški misijonar doktor Clark je dobil pismo od očitvidca, da so grške čete same zažgale Strumico. Požar je divjal osem dni in osem noči.

Bolgarija pred revolucijo.

Čestokrat so se že razširjevala poročila, da je revolucija na Bolgarskem po porazu neizogibna. Tako poročajo sedaj iz Sofije, da se pripravlja revolucija in

da zato nameravajo vsi poslaniki in konzuli Bolgarijo zapustiti. Francoski poslanik je Sofijo baje že zapustil. Sodi se, da dela Rusija na to, da bi Bolgari carja Ferdinanda odslovili iz dežele. Peterburško „Novo Vreme“ se je namreč pred dnevi čudilo, zakaj da Bolgari ne postopajo s Ferdinandom tako, kakor so z Battenberžanom. V Sofiji in v Plovdivu so bile že velike demonstracije, bolgarsko časopisje piše zelo grozeče. Dvomijo, da bi mogla policija preprečiti s silo revolucijo, ki je naperjena proti carju Ferdinandu.

Meja med Bolgari in Turki določena.

V seji turških in bolgarskih delegatov dne 18. t. se je obmejno vprašanje končnoveljavno uredilo. Meja se začne ob ustju Marice in se konča ob ustju Resvaje, severno od Inijade tako, da se Dimotika, Odrin in Lozengrad prepustijo Turčiji, Malko, Tirnovo, Svilen in Ortakej pa Bolgariji. Glede narodnostnega vprašanja se je doseglo načelno sporazumljenje.

Tako sta se končali prva in druga balkanska vojska, ki sta torej trajali 22 dni manj kot eno leto.

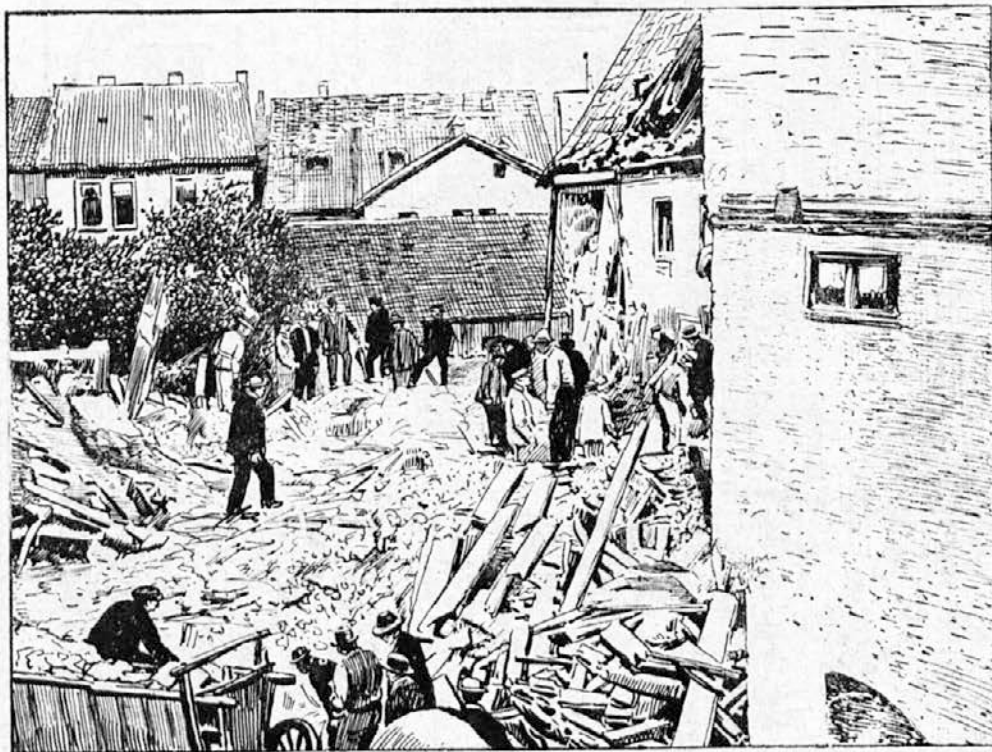
je vihar odnesel strehe, so ljudje bežali v kleti. Živina je pobegnila iz hlevov ter splašena begala po ulicah. Mnogo živine, ki je bila na paši, je ubite. Po gozdovih se nahaja mnogo ubite divjačine. Petrinjskega župana je zalotila nevihta zunaj mesta. Mož je moral ves čas neurja ostati zunaj, zato je dobil od toče več lahkih poškodb. Toča je tudi poškodovala nekega meščana, ki je bil baš na lovu. Vihar je odtrgal streho s poslopja na železniški postaji in jo nesel 20 metrov daleč. Železniška proga je na raznih krajih popolnoma razrušena. Brzovlak, ki je bil na potu na Reko, je silno trpel: toča je razbila vsa okna na vagonih. Stekleni obok nad železniško postajo v Sisku je bil popolnoma razbit. Iz Zagreba so poslali v Sisek oddelek pijonirjev. V vsej zagrebški županiji je uničena vsa letina. Vsi vinogradi so popolnoma uničeni, na trtah ni ostala cela niti ena vejica. Kakor v okolici, tako je tudi v Zagrebu divjal strašen ciklon. V raznih ulicah je toča pobila vse šipe, vihar pa je z raznih hiš odnesel strehe. V parkih je vihar ruval drevesa s koreninami. 200letna plántana pred vseučiliškim poslopjem je postala žrtev viharja. Škoda, ki jo je napravilo neurje, se ceni na več milijonov.

Strašna vremenska nezgoda na Hrvaškem.

Kakor poročajo iz Zagreba, je razsajalo dne 18. t. v vsej zagrebški županiji strahovito neurje, kakršnega ljudje še ne pomnijo. Najhujše je nevihta divjala med Belovarom in Ogulinom, najbolj pa sta trpeli mesti Sisek in Petrinja. V Petrinji se je pričelo neurje ob petih popoldne s silnim vetrom in grmenjem. Ob šestih je jela padati toča, kakršne ljudje še ne pomnijo. Toča je bila debela kakor velika kokošja jajca, posamezna zrna pa so tehtala nad pol kilograma. Toča je razbila vsa okna na hišah, veter pa je odnesel strehe s poslopij. V mestu je nastala silna panika. Iz hiš, kjer

14 mrtvih pri razrušbi hiše v Koburgu.

Vsled strahovite plinove eksplozije se je v Koburgu porušila hiša, pri čemer je bilo 14 oseb ubitih in več težko ranjenih. Neka glavna plinova cev je začela puščati in kljub svarilu inštalaterjev, ki so hoteli škodo popraviti, da naj se ne zaneti ogenj, se je moral to vendar zgoditi. Hiša je bila kvišku dvignjena ter se je nato sesula. V hiši je stanovalo šest rodbin s skupaj 26 ljudmi. Del stanovalcev je bil slučajno odsoten, sicer bi bila nesreča še večja.

Katastrofalna eksplozija v Koburgu. Porušena hiša.

Mednarodna tekma katoliških telovadcev v Rimu.

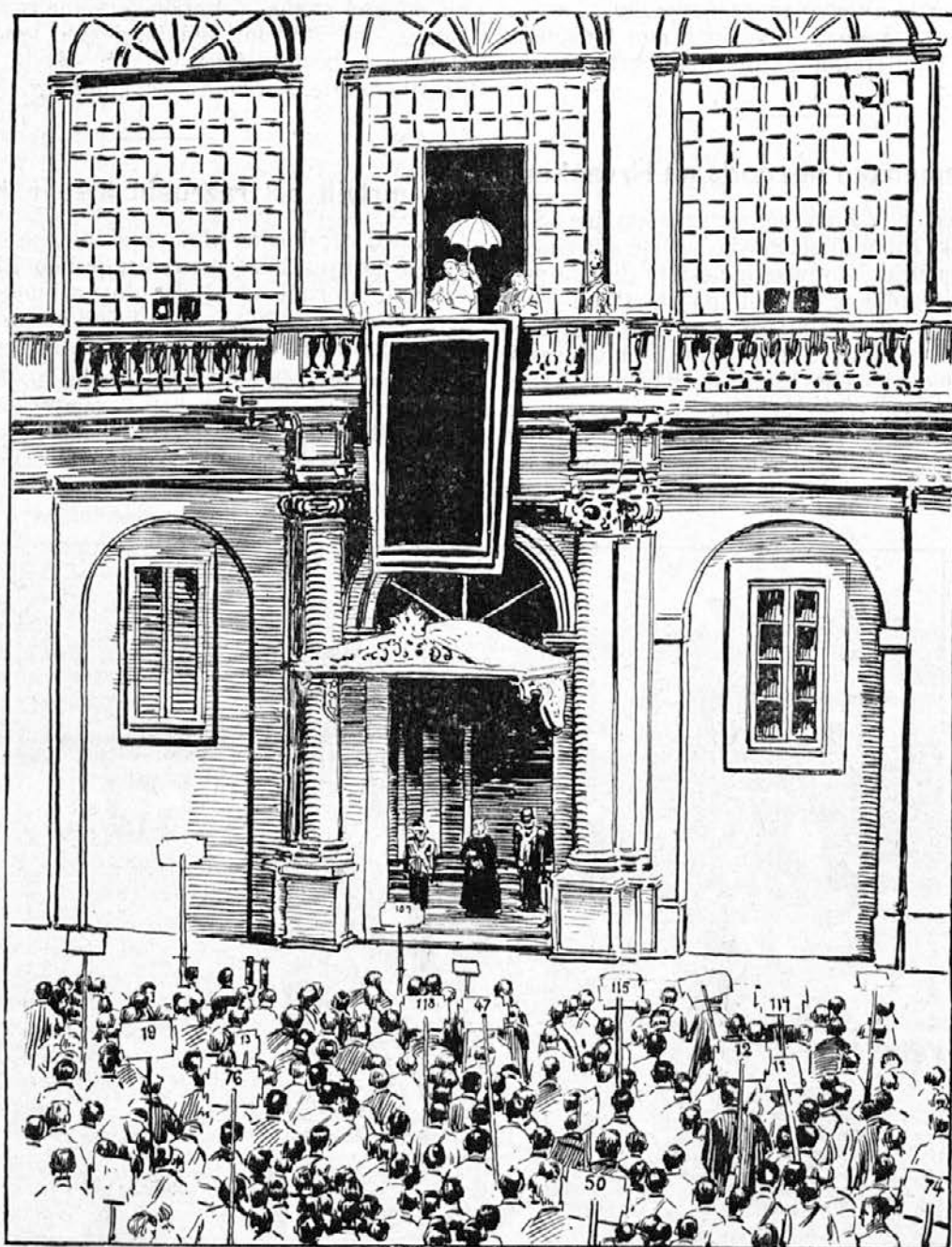
Katoliški telovadci so imeli dne 7. t. m. v Rimu mednarodno tekmo. K tekmi je prišlo 88 italijanskih in 35 inozemskih društev. Udeleženci mednarodne tekme katoliških telovadcev so se podali v lateransko baziliko, kjer so bili pri sv. maši, nakar so odkorakali v cerkev sv. Petra. Po maši v cerkvi sv. Petra so se katoliški telovadci, do 4000, zbrali na Damazovem dvorišču v Vatikanu. Inozemsko moštvo je bilo postavljeno pred italijansko, izvzemši Benečanov, ki so stali v prvi vrsti, da boljše sv. očeta vidijo. Točno opoldne je prišel sv. oče s sijajnim spremstvom na Raffaellovo oggio. Godba telovadcev je zasvirala papeževo himno, telovadci so papeža navdušeno pozdravili. Vsi telovadci so poklekili in na papeževo znamenje vstali. Sveti oče jim je podelil apostolski blagoslov. Med ponov-

nimi ovacijami je sveti oče odšel. Pri gimnastičnih tekmah katoliških telovadnih društev je priborila tretjo konkurenco za inozemce krščanska nemška telovadna zveza na Dunaju. Nemška telovadna društva so dobila prva darila. Tudi švicarski telovadci so se dobro obnesli.

Tedenske novice.

(Iz politične računske službe.) Računski oficijal Avguštin Zajc je imenovan za računskega revidenta, asistent Milan Juvanc za računskega oficijala, računski praktikant Josip Bitenc pa za računskega asistenta v Ljubljani.

(Specialni kurzi za strojeznanstvo, elektrotehniko in za opravnike parnih kotlov) na tukajšnji c. kr. državni obrtni šoli se

Mednarodni shod telovadcev v Rimu. Udeleženci se klanjajo papežu.

prično z mesecem oktobrom. Vrše se v večernih urah, in sicer od 6. do 8. ure. Prva dva kurza imata po šest ur na teden in trajata do 30. aprila; tečaj za opravniške parnih kotlov se vrši tri ure na teden in traja štiri mesece. Vpisnina za vsak kurz znaša 2 K; drugih stroškov ni nikakih. Za udeležnike teh tečajev, ki si žele izpopolniti svoje znanje v nemščini in v računstvu, bo pouk v teh dveh predmetih po dve uri na teden. Vpisovanje v označene kurze se vrši v nedeljo dne 28. t. m. dopoldne od 9. do 12. ure. Tečaji se vrše samo tedaj, če se zgledi zadostno število udeležnikov.

(Novi semenj v Trziču) se vrši v ponedeljek po sv. Frančišku, to je dne 6. oktobra t. l. Ker nudi proga Trebnje-Št. Janž ugodne zveze, je bil ta semenj lani prav dobro obiskan in je bila kupčija kaj živahna. Pričakuje se tudi letos obile udeležbe.

(Škrlatinka v novomeški okolici.) Zadnja leta razgraja škrlatinka takorekoč stalno in brez presledka ali v Novem mestu samem ali pa v njegovi okolici. Tik pred začetkom letošnjega šolskega leta je zopet izbruhnila ta nevarna in zavrtna bolezen v novomeški okolici, posebno v Cegelnici in Češči-vasi. Nevarnost je velika, da se zdaj bolezen še bolj razpase, ko pridejo otroci iz vseh krajev v šoli v doto. Tudi legar je bil ponekod letos poleti hudo razsajal, no, zdaj se ne sliši o njem ničesar več. Seveda je zopet res, da neuki ljudje prikrivajo take bolezni, dokler jih le morejo in je to največ vzrok, da ni mogoče zatreti omenjenih bolezni popolnoma. Zato je glavni pogoj, da se vsak slučaj takoj naznani dotični oblasti, da ukrene potrebne korake proti razširjevanju te nevarne nalezljive bolezni. Le tako bo mogoče, da se bo škrlatinka sčasoma popolnoma zatrla.

(Povečanje postaje Jesenice.) Jeseniški kolodvor prično zdaj razširjati, kar je že skrajno potrebno. Povečali bodo sprejemno poslopje, napravili bodo tudi dohode pod zemljo k vlakom, da ne bo potrebno hoditi čez tračnice v vlake. Tudi skladišča povečajo. Dela so oddali Kranjski stavbni družbi.

(Kdo ve kaj?) Dne 16. avgusta t. l. zvečer je odšel 15letni Rupert Milač zaposlen pri mestni elektrarni neznano kam iz Ljubljane. Mladenec je srednjevelik, slok, temne polti, modrih oči in črnih obrvi. Mogoče je, da je odpotoval v Srbijo, ker se je tako nekoč že proti materi T. Milač v Novem mestu izrazil, izključeno pa ni, da se mu ni pripetila kaka nezgoda. Kdor bi vedel kake podatke, naj blagovoli to naznaniti c. kr. okrajnemu sodišču ali materi Reziki Milač, Novo mesto ali pa c. kr. policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani.

(Požar v Šturjah.) Dne 7. septembra je pogorel hlev z mrvo posestniku Fr. Rajerju. Požar so opazili štirski dijaki. Zažgali so romarji, ki so bili namenjeni v Log pri Vipavi in so na šupi prenočevali. Živino so vso rešili, pač pa pogrešajo štiri romarje in se še ne ve, kam so prešli. Ogenj so pogasili trdnjavski topničarji s pomočjo brizgalnic iz predilne tovarne.

(Velik požar v Kočevju.) V sredo preteklega tedna ponoči je razsajala huda nevihta po Dolenjskem. V Kočevju je strela udarila v neko hišo, ki je bila takoj v plamenu. Ogenj se je vsled hude sape hitro razširil, da je v teku ene ure pogorelo devet gospodarskih objektov. Razen ene krave so vso živino rešili.

(Ogenj.) V Logu pri Mokronogu je na kozolcu posestnika Zurca nastal ogenj, ki se je hitro razširil

po raznih poslopih in je napravil škode 60.000 kron. Zavarovalna vsota znaša samo nekaj nad 7000 kron. Sodi se, da je vžgala zlobna roka.

(Ogenj) je izbruhnil pri posestniku Evgenu Rayerju v Šturjah pri Postojni. Ogenj so povzročili po neprevidnosti ljudje, ki so spali na podu. Zgorel je pod, v katerem je bilo 125 meterskih stotov krme. Ogenj so lokalizirali vojaki, ki so se nahajali v Šturjah. Škoda, katera pa se še ne da natanko dognati, je baje krita z zavarovalnino.

(Vlak ga je povozil.) V noči dne 18. septembra so našli povoženega na železniški progi pod radovljiškim pokopališčem mladega, boljše oblečenega moža z dežnikom poleg sebe. Železniški stroj mu je zmečkal polovico glave. Neki delavec ga je našel mrtvega na progi. Kako se je nesreča zgodila, ni jasno. Govori se, da je morda tamkaj, kjer vlak bolj počasi vozi, čakal na vlak, ki ob 10. uri vozi proti Ljubljani, ali morda samo na stroj, ki tudi nekako ob tem času gre proti Podnartu, mislil skočiti na vlak, pri tem pa se je ponesrečil. Na lice nesreče došla komisija je našla pri njem vojaško zglasnico (Militärpass), iz katere je razvidno, da je ponesrečenec Franc Justin, 30 let star in doma iz Besnice pri Kranju. Njegovo truplo so pripeljali v mrtvašnico na pokopališče v Radovljici.

Razne stvari po svetu.

(Godčevo maščevanje.) Bogati kmet Magdalen v varšavski okolici je prisilil svojo hčer, ki se je bila obljubila vaškemu godcu, da se je poročila z nekim bogatim sosedom. Na svatbi je godel zavrneni godec. Med veselim hrupom sta se godec in nevesta izmuznili iz hiše. Kmalu nato je v hiši izbruhnil požar in na pogorišču so kasneje našli zgoreno godčevo truplo. Nevesta se je nato vtopila v bližnjem ribniku.

(Sleparski bankirji.) V Florenci so izvršile oblasti hišne preiskave v desetih bančnih menjalnicah, pri čemer so zaplenile več sumljivega materiala. Ti bankirji so obdolženi prodaje inozemskih srečk na obroke. Srečk pa niso izročili klijentom, tudi ne, če je kdo vplačal že tudi vse obroke.

(Zabodla napadalca.) V Bosanski Novi je 17letni kmetski sin Milan Kukić napadel v gozdu 16letno Angejo Povolino. Močno dekle pa se mu je na vso moč upiralo, tako da se je med njima razvil boj na življenje in smrt. Deklici se je posrečilo, iztrgati Kukiću bodalo, ki ga je imel za pasom, ter mu ga zabodlo v prsi. Kukić se je smrtno nevarno ranjen zgrudil na zemljo ter kmalu nato umrl. Dekle se je samo javilo sodišču.

(Zopet nesreča z vojaškim letalom.) Na vojaškem letališču pri Monakovem je iz precejšnje višine padlo na tla vojaško letalo z dvema častnikoma. Aparat se je razbil, častnika sta težko ranjena.

(Morilec poslanca Schuhmajerja.) Kasacijski sodni dvor na Dunaju je zavrnil ničnostno pritožbo Pavla Kunschaka, ki je umoril, kakor smo svoj čas poročali, poslanca Schuhmajerja.

(Avtomobilska nesreča.) Na cesti v kopališče Oldesloe na Holštanskem je trčil avtomobil graščaka Gülo na nekem ovinku v drevo in se je prekučnil v globok jarek. Nesreča se je pripetila, ker se

je pokvarilo krmilo. V vozu je bilo pet oseb. Lastnik voza Gülo je obležal na mestu mrtve, neki posestnik iz Berlina je težko ranjen, ostala gosta in šofer pa so lahko ranjeni. Avtomobil je popolnoma razbit.

(Rop v železniškem vozu.) Med vožnjo iz Szigeta v Sobotico je vstopila v Debrečinu v kupe II. razreda, v katerem se je vozila učiteljica Scaldia, mlada, neznana ji dama. Kmalu nato je postalo tuji dami slabo. Učiteljica Scaldia je stopila k nji in ji je odpela bluzo. V tem trenutku se je razširil vonj kloroforma, ki je učiteljico onesvetil. Ko se je zopet zavedla, je bila v kupeju zopet sama, iz njene torbice pa je izginil bankovec za tisoč kron.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

Oskrbovanje prašičev.

Oskrbovanje prašičev je na deželi dostikrat zelo površno, tako da je potrebno opozoriti na zle posledice napačnega ravnanja s prašiči. Komur je znano, kako se oskrbujejo prašiči po naši deželi, se mora začudeno vprašati, je li prašič res žival, ki ne more drugače uspevati, kakor da se valja v gnoju in mokroti, umazan do ušes, stoječ večkrat do kolen v blatu in obdan od mnogih škodljivcev? Tako oskrbovane prašiče imamo priliko opazovati danes še po vseh delih naše dežele, akoravno se je že v novejšem času za pravnejše oskrbovanje prašičev mnogo storilo, vendar ne smemo s poukom odnehati prej, dokler ne bo upoštevala vsaka gospodinja pametnih nasvetov.

Nemogoče je ohraniti zdrave prašiče, če jih odajajo od vseh strani škodljive kali raznih bolezni. V koritih na ležišču, pod ležiščem, ob stenah, na stropu, ob vogalih in povsod sama nesnaga, pajčevina in drugo. Poleg vsega tega še razne golazni, zlasti muhe, mrčes, uši, miši in podgane. Mnogi, ki niso vajeni takih razmer, bodo mislili, da se pretirava, a žalostno je, da je istina. Vesela je lahko gospodinja, pri kateri so ponehale že davno slične razmere. Tem na ljubo je treba pojasniti, da so se pravzaprav po njih prizadevanju in zaslugah v zadnjih dveh letih razmere že precej izboljšale. Kjer se je napravil že začetek v zboljšanju, naj se nadaljuje z vso marljivostjo. Tako je upanje, da se odpravijo vsaj največje napake v najkrajšem času.

Vprašaj, ali take okoliščine res škodujejo prašičem? Vpliv škodljivcev je tako velik, da si niti približno ne moreš predstavljati povzročene škode.

Oglejmo si te škodljivce natančneje, da bomo boljše spoznali povzročeno škodo.

Nesnaga v koritih spridi krmo in okužuje hlevski zrak. Tu se gojijo bacili raznih bolezni. Za razvoj škodljivih bacilov je dana v koritih največja priložnost, če pomislimo, da se poklada v korita gorka in mokra krma. Nje ostanki, če se ne odstranijo, se pri gorkoti in vlagi najrajše skvarijo, postanejo kisli in žarki. Že od daleč ti prihaja zoperni duh, kadar se bližajš koritu, ki ni bilo osnaženo. Poleg korita se zbira nesnaga v svinjaki pod lesenimi podi; tu se nabira gnojnica in ostanki nastilja, ki polagoma nalezejo skozi redek pod. Izpod teh podov se nesnaga večkrat ne izkida po celo leto. Na zadostuje samo, da se gnoj izkida nad podom, treba je tudi pod podom snažiti, najbolje izplakniti z vodo. Prostor pod lesenimi podi

je gnezdo za vse škodljivce. Največ pozornosti je pač potreba v poletnem času, ko solnce z vso silo pripeka na svinjak in ga razgreje. Pri gorkoti je razvoj škodljivih kali v najlepšem tiru. Solčni žarki so sicer razkužilo sredstvo prve vrste, a ne morejo segati v svinjak, pod ležišče in v korita, temuč le razgrejejo vnanje stene in dajejo svinjaku neposredno gorkoto, katera pospešuje razvoj nevarnih kali.

V nizkih svinjaki se opazi po vlažnih stenah in špranjah vse polno raznovrstnega mrčesa, zlasti škodljivih muh, ki gotovo ne pospešujejo zdravstvenih razmer, ko prenašajo kali raznih bolezni.

Veliko nadlego delajo prašičem pajki, ki polagoma ves svinjak prepredejo s svojimi mrežami in love brenčeče muhe. Brenčanje muh silno vznemirja prašiče pri počivanju. In pajkovih mrež se spuščajo pajki na prašiče, iz njih pada prah in še mnogo drugega mrčesa na prašiče. Pitanim prašičem tako vznemirjanje jemlje tek do krme in povzroča slabšo prebavo.

Najbolj nevarna in škodljiva golazen v svinjaku so uši. Te neprenehoma vznemirjajo prašiče, ki se šetajo z nogami, drgnejo ob stene svinjaka, se prerivajo, cvilijo, se celo začnejo med seboj gristi in nimajo nobenega teka do krme. Ušvi prašiči zaostanejo v rasti in postanejo podvrženi boleznim.

Podgane in miši se kraj rade naselijo v nesnažnih svinjaki. Tu najdejo dosti zavetja poleg hrane pri prašičih. Podgane ne škodujejo prašičem le s tem, da prenašajo bolezni in požro dosti krme, temuč celo prašiče obgrizejo in jim prizadenejo občutne rane. Podgane postanejo tako predrzne, da se še od človeka odpoditi ne dajo, kadar se spravijo nad kakega prašiča. Prašiči od bolečin kar cvilijo, postanejo bolehnii in dostikrat poginejo na zastrupljenju krvi.

Pri takih razmerah se pač ni čuditi, da pogine toliko prašičev. In če pogine kak prašiček, slišiš le tožbe, da ni sreča ali pa da je začarano, narejeno. Vsaka nesreča v prašičereji naj te opominja na pomanjkljivo previdnost pri oskrbovanju. Vzrokov je iskati nesrečam, le tako bode mogoče odpraviti nesreče.

V gorkih poletnih dneh je paziti na prašiče. Redno vsak teden naj se razkužijo korita na ta način, da se izmijejo z apneno vodo ali sodo, gnoj redno izkida, ležišča večkrat razkužijo, pode večkrat sname, iz njih odstrani vsa nesnaga in izmije z apneno vodo.

Ležišča naj bodo suha in hladna. Nastiljaj s slamo, praprotjo in suhim listjem. Pajčevine odstrani vsak teden z metlo. Podganam nastavi pasti in jim zabrani dohode. Pazi, da prašiči ne požro vlovljenih podgan, ker so te večkrat ikraste in po njih nalezejo ikre tudi prašiči.

Uši najlažje odpraviš, ako spuščaj prašiče na prosto, da se kopljejo v vodo. Ako nimajo priložnosti za kopanje, jih večkrat umij. Zlasti je to neobhodno potrebno za mlade puijske.

Vse golazni se najlažje ubraniš, ako pobeliš svinjake vsako leto po dvakrat. Apneni belež zamori vso golazen, toda treba ga je rabiti.

Navedene pogoje lahko izpolniš, ako imaš le voljo za to. Za taka opravila se vedno najde dosti časa, posebno ob grdem vremenu. Poleg veselja nad zdravimi prašiči, ki se rede kot polhi, imaš še zavest, da si vse storila, kar je potrebno, dosegla zaželjeno srečo, po kateri vedno hrepeniš, in pridobila lep dohodek, ki ga porabiš za razne gospodinjske potrebščine.